

Türkiye'de halkın sağlığı ve sağlık emekçileri sermayenin çıkarı için bu derece gözden çıkartıldığı bir başka dönemi daha yaşamamıştı. Sağlık Projesi uygulamasını Haziran 2003 tarihinden itibaren, Sağlıkta Dönüşüm Programı adıyla sürdüren AKP Hükümetleri ile birlikte, başbakan ve sağlık bakanları başta olmak üzere, hemen tüm yöneticiler tarafından, sistemli bir biçimde hekimler başta olmak üzere, tüm sağlık emekçileri sağlık hizmetlerinin sunumundaki hemen bütün sorunların sorumlusu olarak gösterildi. Ölümle sonuçlananlar da dâhil olmak üzere, hekime, sağlık emekçilerine yönelik şiddet yaygınlaştı hatta "sıradanlaştı". Sağlık Bakanlığı, önlem almaması bir yana sağlık hizmetleri sunumunda yaşanan sorunların kaynağı olarak hedef göstermeye devam ediyor. Hem sağlık güvencesi olmayanların hem de muayene ücreti ödeyemeyeceklerin, endikasyon dışında da başvurmak zorunda kaldıkları acil servislere başvuru sayısı konusunda dünyada eşi benzeri zor görülecek bir rekorun sahibi olduk. Acil servislere başvuru sayısı, 2015 yılında 110 milyonu geçti, kişi başına ortalama başvuru sayısı da 1.4'ü geçti. Ülkemizde, sağlık hizmetlerinde yaşanmakta olan sorunların büyük bölümünün gerçekleştiği acil servislerdeki durum bile 5510 sayılı Yasa ile kurulan genel sağlık sigortası sisteminin yurttaşlarımızı da sağlık emekçilerine de sağlıksızlık getirdiğini gösteriyor.

Kapitalizmin yeniden düzenlenmesiyle (küreselleşme) birlikte, burjuvazinin çıkarı doğrultusunda, sağlık alanında dayatılanlardan bir tanesi de sağlıkla ilgili hemen bütün sorunların nedeninin kişiler-bireysel olduğu. Süreç, bu yaklaşımla birlikte, sorunların çözümünün de hem parasal olarak hem de tutum ve davranış değişikliği ile kişilerden beklendiği biçiminde seyrediyor. Özetle, sağlık sorunlarının ortaya çıkışında ne toplum biçiminin, ne ülke kaynaklarının dağılımının ne devletin ne de hükümetin nedensel rolü yok gibi davranılırken, tüm sorumluluk

kişilere yükleniyor. Bu durum topluma kabul ettirilmesi için de yoğun medya ve reklam faaliyetleri yürütülüyor. Önemli bir örnek olarak, 2007 yılında resmen uygulamaya konan "Ulusal Tütün Kontrol Programı Eylem Planını" gösterebiliriz. Bu programla bir yandan KOAH, öte yandan akciğer kanseri gibi hem sıklığı hem de fatalitesi yüksek hastalıkların önüne geçerek büyük başarılar imza attığını iddia eden Hükümet, aynı hastalıkların en önemli nedenlerinden olan hava kirliliğine yönelik olarak hemen hiçbir şey yapmamaktadır. Oysa, hava kirliliği Grup-1 kanserojenler arasında yer almaktadır ve hava kirliliği parametrelerinden PM₁₀'un sınır değerden her 10 µg/m³ artışının akciğer kanseri riskini 1.22 kat artırdığı bilinmektedir. En önemlisi de yurttaşlar bu durumdan bireysel olarak korunamazlar. AKP Hükümeti'nden konuyla ilgili tutumu resmi olarak öğrenilmeli ve yapılması gerekenlerin kamuoyu ile paylaşılması için TTB bileşenleriyle birlikte en kısa sürede harekete geçmelidir.

Bu yıl, 2017, Karl Marks'ın kapitalist toplum biçimini çözümlendiği, kapitalist üretim ilişkilerini deşifre ettiği "Değer Yasası"nı dünya ile paylaştığı, Das Kapital'in birinci cildinin yayımlanmasının 150. yılı. Yine 2017, Ekim Devrimi'nin de 100. yılı. Lenin (Vladimir İlyiç Ulyanov) ve yoldaşlarının Karl Marks'ın Friedrich Engels ile birlikte, doğa ve toplum tarihinden süzerek yaratıkları insanlığa hediyelerini hayata geçirmeye çaba gösterdikleri ve 70 yıl boyunca kapitalizm dışında başka bir dünyanın mümkün olduğunu yaşatarak var ettikleri bir toplum biçiminin, sosyalizmin hayata geçirilişinin 100. yılı. Günümüzde de emekleriyle geçinmek zorunda olanlar başka bir dünya için mücadele ediyor. Dünya, yeni bir karanlık dönemin içinde. 2008 sonu, 2009 başında, ABD'de "Mortgage Krizi" olarak adlandırılmakla birlikte, bütün emperyalist ülkelerde baş gösteren-son kriz döngüsü bugün de dünya genelinde, derinleşerek sürüyor. Bu krizin tetiklediği ve yön verdiği çelişkilerden kaynaklanan

sorunlar farklı bağlamlarda ve boyutlarda büyüyerek devam ediyor.

Kapitalizm, yaşayabilmek için emek gücünü satmak zorunda olanlar başta olmak üzere, emekleriyle geçinmeye çalışanların "değerlerini koruyarak" var olabileceği bir düzen olmaktan, yüz yıl önce olduğu gibi, bu dönemde de saptı. Onun için, faşizan hareketler dünyanın hemen hemen her yerinde ortaya çıkıyor, büyüyor. Yalnızca merkez sağ değil, geleneksel düzen partilerinin tümü giderek daha da sağlaşıyor. Patronlar, 20. yüzyılın ilk yarısında olduğu gibi, bu dönemde de benzer gerekçelerle, faşizan hareketlerle işbirliğini geliştiriyor ve uzlaşma kanalları oluşturuyor. Öyle ki bu bağlamda kapitalizm, 20. yy'nin ikinci yarısında, insan haklarının kurumsallaştırılmasıyla oluşturduğu görüntüsünden yüzünden günümüzde vazgeçti. Demokrasi ile insan hakları arasındaki bağ kopartıldı. İnsan hakları ihlalleri tüm dünyada sistematik olarak yaygınlaştı. Hem merkez kapitalist hem de çevre kapitalist ülkelerde "yeni otoriterlik" olarak adlandırılan siyasal yönetimler ve liderler görünür olmaya başladı.

ABD (merkezli sermaye), Trump'ın başkanlığı devralmasıyla birlikte, sonradan çark etse de neoliberal politikaların kaptan köşkünü terk edeceğini dünyaya ilân etti. Çin, ABD'nin boşalttığı yere talip olduğunu duyurmakla kalmadı; yeni uyarılma için program önerilerini dünya kamuoyu ile paylaştı. Avrupa Birliği (AB), Britanya'nın da ayrılışıyla birlikte, daha da zayıfladı, emperyalist bir odak olarak gücünü düzenleyici rolü zafiyete uğradı. Rusya, emperyalizmin sofrasındaki koltuğunu güçlendirebilmek için, AB başta olmak üzere, masanın diğer koltuk sahiplerini her alanda sıkıştırıyor. Günümüzde kapitalist dünyanın liderliğindeki belirsizlik devam ediyor.

İlk toplantısını 2008 yılında yapan G20 ülkeleri (Almanya, ABD, Arjantin, Avustralya, Brezilya, Çin, Endonezya, Fransa, Güney Afrika, Güney Kore, Hindistan, İngiltere, İtalya, Japonya, Kanada, Meksika, Rusya, Suudi Arabistan, Türkiye ve AB Komisyonu), 12.

olağan toplantısını, 7-8 Temmuz'da Almanya'nın ev sahipliğinde gerçekleştirdi. Hamburg sokaklarında değişik ülkelerden de gelen katılımcılarla onbinler hem toplantıyı hem de kapitalizmi protesto eden kitlesel ve "zombi mizansenî" gibi yaratıcı eylemlerle yaşamı durdurdular. Bununla birlikte, dünyanın hemen her köşesinde kapitalizmin akıl dışılığından kaynaklanan sorunlar sarmalı daha da çetrefilleşiyor. Gıda kıtlığı, susuzluk, küresel ısınma, yoksulluk, mülteciler, savaş, şiddet, İslamcı terör, silahlanma, kapasite fazlalığı ve gittikçe artan yeni bir mali kriz riski gibi öncelikli sorunlara, sorunun yaratıcıları tarafından, bu toplantıda da "çözüm" bulunamadı. Anlaşamadılar. Liderlik de henüz boşta. Bu durum, Çin Denizi, Kuzey Kore ve/veya Orta Doğu'daki gerilimlerin Büyük Savaşın kapısı açma olasılığını artırıyor.

Türkiye'de biz muhaliflerin, son dönemlerdeki, en önemli kolektif kazanımını önceki sayımızda ayrıntılarıyla paylaşmıştık. Özetle, gayrimeşru ve hukuksuz referandum sürecinde toplumsal muhalefet yükselmiş, herkesin kendi gereğiyle renklendirdiği Hayırlar bir araya gelmiş, Erdoğan-Bahçeli görünürlüğündeki dayatma, 16 Nisan gecesi iktidar bloğunun meşruiyetini yitirişiyi sonlandırmıştı. Hemen arkasından gelen 1 Mayıs süreci, referandum döneminde yükselen toplumsal muhalefet için olumlu bir sınav ve kendine güvenin tazelenmesinin de aracı olmuştu.

Bu olumlulukların yanında, 16 Nisan günü yaşanan her türden hukuk dışılık karşısında ana muhalefet partisi yönetimi sessiz kalmayı tercih etmişti. Hemen ertesi günlerde, 7 Haziran seçim sonrasında olduğu gibi, Baykal figürü yeniden sahneye çıktı. Ve referandumun resmi sonucu ile ortaya çıkan siyasal sistem değişikliğini ve değişiklik takvimini olurlayarak, iktidar bloğunun meşruiyetini iade edici girişimlerde bulunmuştu.

Sonrasında, Orta Doğu'da Arap ülkeleri arasında yaşanıyormuş izlenimi verilen ve Katar ile İran'ı hedef alan girişimler meyvesini vermeye başlayınca, Türkiye de Katar'la olan ilişkileri üzerinden süreçten olumsuz etkilendi. Bu durum, muhtemelen

"alternatif" bir lider yaratabilme peşindeki bazılarını da umutlandırdı. Yaklaşık iki yıl önce yaşam hakkı ihlalleriyle başlayan ve 20 Temmuz 2016'da iktidar bloğu tarafından gerçekleştirilen anayasa darbesi ile birlikte yaşananlarla tartışmasız hale gelen faşizm ve uygulamaları karşısında, neredeyse sessizliğini bile bozmakta zorlanan ana muhalefet partisi yönetiminden iktidara "alternatif" olmasını tabii ki beklemiyoruz.

Bununla birlikte, 15 Haziran'da tek kişi tarafından, tek kişi için ve tek taleple başlatılan yürüyüş, birkaç gün içinde hedeflenen sınırları aştı, Hayırcıların neredeyse tamamının desteğini alırken, büyük bölümü yürüyüşe de katıldı. Oysa, yürüyüşün toplumsal muhalefetin doğal iradesiyle yükselmemesi ve ülke genelinde yaygınlaşan bir içeriğe doğru ilerlememesi için de görünür bir çaba harcandı: Bir yandan, İstanbul Maçka Parkı'nda başlatılan nöbet alanı Hayırcıların uğrak yeri olmaya başlarken kaldırıldı. Öte yandan, kortejde yer verilen çeşitli sembol ve figürlerle, toplumsal muhalefetin bir araya gelişi engellenmeye çalışıldı. Bütün karşı çabalara rağmen yürüyüş, "Hayırcıların yürüyüşü"ne, dönüştü, içeriği "herkes için adalet, demokrasi" olabildi, halk desteğini alabildi.

Yürüyüş sonunda gerçekleştirilen 9 Temmuz Maltepe mitingi de son dönemlerde muhalefetin gerçekleştirdiği en kitlesel, en büyük, en coşkulu, geçinmek için emek gücünü satmak zorunda olanların hemen tüm katmanlarının en yoğun katıldığı etkinlik oldu. Katılımcıların coşku ve beklentisinin oldukça gerisindeki kürsü ve 10 maddelik deklarasyon da miting de Türkiye siyasi tarihinde bu dönemler bahsedilirken, atlanmayacak olgular olma özelliği kazandı.

On maddelik çağrı metni önemli eksiklikler barındırsa da içinde "eşit yurttaşlık", "tutuklu milletvekillerinin derhal serbest bırakılması", "laiklik", "laik eğitim", "anayasa değişikliğinin gayri meşruluğu" ve dış politika için "tüm halklara, tüm kimliklere kardeşçe", "barışçıl", "uluslararası hukuka saygılı" vb.

saptama ve taleplere yer verilmiş olması önemlidir ve 24 Temmuz 2016'dakine göre çok daha kapsayıcıdır. Yürüyüş ve mitingde olmalarına karşın, metinde emekçilere (iş cinayetleri, grev erteleme ve yasaklamaları, kıdem tazminatı, varlık fonu, işsizlik fonu, zorunlu bireysel emeklilik vb.) ve Kürtlere (Kürt sorununun barışçı siyasi çözümlere, belediyelerdeki kayımlara vb.) açıkça yer verilmemiştir. Buna karşın, metin, birlikte yol yürünebilirliğin önünün kapatılmamış olması açısından önemsenmelidir.

Yürüyüş süreciyle birlikte, referandumdan iki ay sonra yeniden toparlanan Hayırcılar başta olmak üzere, toplumsal muhalefet, 9 Temmuz'da Maltepe'de yapılan (evetçilerin de katılabildiği) mitingle birlikte dağıtılmamalı, iktidar bloğunun ekmeğine yağ sürülmemelidir.

Buna engel olabilmek için; Hayır'ın bütün renklerini bir araya getirecek "Demokrasi, Eşitlik, Özgürlük, Herkes İçin Adalet" etkinlikleri (nöbetleri, yürüyüşleri, ziyaretleri vb.), her bölgenin, ilin, yerelin özgün koşullarını dikkate alan çeşitliliği de içerecek biçimde ülkenin mümkün olan her köşesinde başlatılabilmelidir. Hem Gezi İsyanı hem de referandum sürecindeki deneyimlerimiz bu başlangıç için yeterlidir. Aynı zamanda, faşizmle mücadele ve yeni yaşam-kapitalizme alternatif bir yaşam için de gerekli olduğunu anımsayalım.

Bu sayımızda, faşizmin kuruluşu ve geliştirilmesinde önemli araçlardan bir tanesi olduğunu bildiğimiz "Korku"yu birçok yönüyle ele alan dosyamız, İrem Yıldız ve Eriş Bilaloğlu tarafından hazırlandı. Hepimizin çok yararlanacağını düşündüğümüz bu çalışma için arkadaşlarımıza bir defa daha teşekkür etmekten mutluluk duyuyoruz. Yaşlılığın, medya aracılığıyla, bir hastalık gibi tanımlanıp, pazarlamasını ayrıntılarıyla anlatan N.K. Yaylagül ve S. Bulut'un çalışmasını da bu sayımızda sizlerle paylaşıyoruz. Gelecek sayımızda yer alacak olan "Doğa İçin Mücadele" başlıklı dosyamızın dizgisi başladı. Sevgiyle...